

УДК 343.121.5

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1194880>

О.П. ЗАВОРИНА,

слідчий СВ Холодногірського ВП ГУНП в Харківській області,
м. Харків, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ВБИВСТВАМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНИМИ

O.P. ZAVORINA,

Investigator, Investigation Department of the Kholodnogorsk Police Department
of the General Directorate of National Police, Kharkiv region, Kharkiv, Ukraine

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF COUNTERING UNITS OF THE NATIONAL POLICE WITH MURDERS COMMITTED BY MINORS

Відповідно до стратегії національної безпеки України [1], в державі передбачено приведення кримінального та кримінального процесуально-го законодавства у відповідність зі стандартами і рекомендаціями Ради Європи та Європейського Союзу. Саме тому вивчення та узагальнення міжнародного досвіду і впровадження його в повсякденну діяльність правоохоронних органів нашої держави так важливо.

Згідно зі статистичними даними, наведеними Генеральною прокуратурою України співробітниками правоохоронних органів, станом на 01.10.2017 року розслідуються понад 10 тисяч нерозкритих справ про вбивства [2]. На перший погляд, розкриття та розслідування злочинів вказаної категорії не повинні викликати складнощів. Вбивства, на жаль, вчинювалися і продовжують вчинюватися на протязі всієї історії людства. Однак, із розвитком сучасних технологій з'являються нові способи скоєння та маскування вбивств. Але, щодо розслідування таких злочинів, то воно утруднюється через незадовільну підготовку слідчих, співробітників кримінальної поліції та недостатнє знання ними техніки, тактики та організації виявлення й превенції вбивств, які вчиняють неповнолітні тощо. Враховуючи, що в теперішній час в Україні продовжується реформування правоохоронної системи, є нагальна потреба звернутись до міжнародного досвіду протидії вбивствам взагалі та вбивствам, які вчиняються неповнолітніми. Крім того, відповідно до мети статті, необхідно узагальнити міжнародний досвід оперативно-розшукової протидії вбивствам, які вчиняються неповнолітніми та надати пропозиції щодо його впрова-

дження у практичну діяльність правоохоронних органів України.

В контексті цього звернемося до І.М. Охріменко, який процес запозичення зарубіжного досвіду умовно розділив на кілька етапів:

1) збирання інформації щодо досвіду окремої держави або групи держав;

2) аналіз з метою виявлення позитивних і негативних сторін певної моделі, розповсюдженої в іншій країні (країнах);

3) встановлення ступеню прийнятності такої моделі для України;

4) вироблення наукових засад, методичних рекомендацій щодо запровадження такого досвіду в Україні;

5) реалізація моделі на практиці із постійним науковим супроводженням, спостереженням за станом «приживлення» інновацій на вітчизняній ниві;

6) супроводження освітнього процесу, починаючи від укладення розкладів занять до організації взаємодії з викладачами, робота методистів, начальників курсів [3, с.66–67].

Підтримуємо думку вченого, що спочатку потрібно створити серйозне підґрунтя для наукових досліджень та запровадження зарубіжного досвіду у повсякденну роботу правоохоронних органів.

Аналіз наукової літератури показав, що міжнародний досвід протидії злочинності неповнолітніх, зокрема, протидії вбивствам, які вчинюються неповнолітніми, досліджували та займалися впровадження його у практику правоохоронних органів нашої держави такі вчені, як: О.М. Бандурка, М.А. Білоконь, В.В. Голіна, Г.В. Дідківська,

А.М. Ключко, М.Г. Колодяжний, Ю.І. Лаптії, О.М. Литвинов, Є.С. Назимко, І.М. Охріменко, О.В. Поволоцька, Т.І. Пономарьова, В.В. Середа, О.Л. Тимчук, В.В. Шендрік, О.Ю. Шостко, О.Н. Ярмиш та ін. Однак, окремо міжнародний досвід щодо протидії вбивствам, які вчинюються неповнолітніми, зокрема зі сторони оперативно-розшукової науки, досліджений не був.

У цьому контексті О.Л. Тимчук за індексом умисних вбивств поділив усі держави світу на п'ять груп:

1) держави із дуже низьким рівнем умисних вбивств. Це переважно розвинуті держави Європи, зокрема, Австрія, Норвегія, Іспанія, ФРН, Швеція, Нідерланди, Чехія, Швейцарія, Ірландія, Франція; деякі розвинуті країни Азії (Японія, Республіка Корея, Сінгапур); деякі інші азійські країни (Бруней, Китай, В'єтнам). До цієї ж групи належать: в Африці – Туніс, Марокко, Алжир, Єгипет; в Океанії – Австралія, Нова Зеландія, Мікронезія, Палау; окремі арабські держави (Бахрейн, Кувейт, Саудівська Аравія); в Північній Америці – Канада;

2) держави з низьким рівнем умисних вбивств: в Європі – Білорусь, Болгарія, Румунія, Фінляндія, Латвія, Албанія, Чорногорія; в Азії – Азербайджан, Грузія, Ізраїль, Іран, Непал, Індія, Таїланд; в Африці – Лівія, Маврикій, Нігер; в Латинській Америці – Чилі та Болівія; в Північній Америці – США.

3) держави із середнім рівнем умисних вбивств. До цієї групи належать: в Європі – Молдова, Естонія, Україна, Росія; в Азії – Індонезія, Філіппіни, Монголія; в Латинській Америці – Уругвай, Гаїті, Болівія, Куба, Аргентина; в Африці – Мадагаскар, Малі, Сенегал, Мозамбік;

4) держави з високим рівнем умисних вбивств. Це переважно держави Африки (Руанда, Намібія, Ботсвана, Судан) та Латинської Америки (Нікарагуа, Парагвай, Мексика, Бразилія, Еквадор);

5) держави із надзвичайно високим рівнем умисних вбивств. Це переважно держави Центральної (Беліз, Гватемала, Сальвадор, Гондурас) і Південної Америки (Колумбія, Венесуела), а також окремі країни Африки – ПАР, Лесото, Свазіленд, Замбія.

О.Л. Тимчук вірно зазначив, що саме умисні вбивства мають мінімальну латентність у будь-якій країні світу, тому саме цей вид злочину найбільш точно характеризує ступінь і масштаби поширення соціальної патології в тій чи іншій державі та рівень агресивності суспільства [4, с.140]. Тому, враховуючи, що останні три роки

Україна існує в умовах Антитерористичної операції на Сході країни, слід звернути увагу на досвід держави Ізраїль, яка має досвід протидії злочинності, в умовах постійної терористичної загрози та локальних конфліктів.

Слід наголосити, що в Ізраїлі формування високого рівня довіри громадян до працівників поліції має розвинутий інститут співробітництва з волонтерами. Ці особи виконують завдання підрозділу, до якого вони закріплені, а саме: патрулюють вулиці, перевіряють документи у підозрілих осіб, складають протоколи під час порушення правил дорожнього руху. Таким чином, у процесі спільної діяльності з цивільними особами забезпечується прозорість функціонування органів поліції, що обмежує випадки корупційних діянь [5, с.34]. Крім того, причини успіху в забезпеченні громадського порядку і протистоянні неправомірним проявам переважно криються в національній культурі та традиційному способі життя суспільства. Погоджуємося з В.В. Середою, що на даному етапі розвитку та реформування органів правопорядку, необхідно застосовувати нові методи та форми залучення громадськості до співпраці з поліцією, у тому числі національних меншин.

У контексті дослідження обраної тематики в роботі «Громадськість у запобіганні та протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід» запропоновано сферу запобігання злочинності із використанням громадськості розподілити за їх характером на кілька видів, що охоплюють заходи політичної, нормативно-правової, організаційно-управлінської, соціально-психологічної й технічної спрямованості.

Так, як констатують вчені, в Україні необхідно створити пілотні проекти у сфері протидії злочинності. Така практика є доволі поширеною у США, Великій Британії та деяких країнах ЄС. Прикладом є такі програми «Зупини злочинця» та «Під наглядом сусідів», які вже впроваджувались у деяких районах м. Харкова та області на початку 2000-х років, але, на жаль, вказаний досвід використаний належним чином не був. Окрім цього, в Україні необхідно створити інститут добросовісного інформаторства за прикладом США, який в нашій державі на законодавчому рівні закріплений лише у Законі України «Про запобігання корупції» 2014 р., де передбачена діяльність викривачів корупціонерів [6, с.251–253].

Викликає інтерес також досвід профілактики правопорушень у Великобританії та Сполучених Штатах Америки, в яких профілактика здійснюється у трьох основних формах:

- 1) соціальній;
- 2) ситуаційній;
- 3) превентивній за допомогою громадськості [7, с.76–77].

Соціальна профілактика спрямована на зміну несприятливих умов формування особистості людини, особливо мікросередовища й мікросоціальної ситуації. Ситуаційна профілактика виходить із того, що окремі категорії злочинних діянь відбувається за певних обставин, у певний час і певних місцях. Сама ситуація стимулює й провокує певні види злочинів. Про превентивну форму за допомогою громадськості свідчить те, що в США в рамках Національної ради створені профілактичні служби, що поєднують понад 100 громадських і державних організацій.

Крім того, у США використовують три моделі превентивної діяльності:

- 1) суспільних установ;
- 2) безпеки індивідуума;
- 3) впливу через навколишнє середовище.

На федеративному і місцевому рівнях реалізуються програми попередження злочинів, у тому числі, використовується винагорода за інформацію, що має оперативно-профілактичне значення. Більше уваги приділяється практиці усунення причин і умов злочинів, припиненню актів вандалізму, превентивному вирішенню конфліктних ситуацій в сім'ї, формуванні довірчих відносин між поліцією і громадянами [8, с.117].

Під час протидії вбивствам, які вчиняються неповнолітніми, як правило, необхідно проводити негласні дії з метою швидкого і ефективного збору інформації про приготування та вчинення злочину. Зокрема, В.І Школьніков зазначає, що у США існують три етапи розслідування:

- 1) швидка та вкрай обмежена перевірка інформації;
- 2) попереднє розслідування;
- 3) повне розслідування.

При проведенні повного розслідування дозволяється застосовувати всі негласні методи розслідування, такі як: використання конфіденційного співробітництва; агентурна робота та проведення операцій під прикриттям; втручання в телефонні перемовини, особисте спілкування та електронну переписку (втручання у приватне спілкування за допомогою електронних засобів без відома осіб); консенсуальне електронне підслуховування (з відома та на прохання особи, яка підозрює настання небезпечних для неї наслідків або вчинення стосовно неї злочину та звертається офіційно з цього приводу до правоохоронних органів); встановлення автоматично-

го пристрою, що реєструє телефонні номери, інші електронні дії, які можуть ідентифікувати та автоматично встановити абонентський номер, IP адресу та інші індивідуальні ознаки первинного джерела надходження такої інформації без запису змісту повідомлення чи розмови; моніторинг електронних інформаційних систем, доступ до яких обмежений власником; візуальне, аудіо- та відеоспостереження за особою. Всі інші методи негласного розслідування обов'язково оприлюднюються та є у вільному доступі для кожного громадянина США з метою гарантування останнім дотримання їхніх прав, свобод та законних інтересів. З цього приводу варто погодитись з твердженням В.І. Школьнікова, який зазначає, що загальнодоступність законодавства США у сфері регламентації використання конфіденційного співробітництва, агентурної роботи та проведенні операцій під прикриттям є позитивним прикладом для України [9, с.434–437].

На особливостях законодавства США щодо електронного прослуховування телефонних розмов та інших переговорів акцентує увагу і В.О. Романов. Він зазначає, що за законом, в США ордер на прослуховування може видавати тільки визначене коло суддів і тільки по тим зверненням поліції, які завізовані керівництвом державної атторнейської служби (посадової особи, схожої за своїми функціями на прокурора, завданням якого є забезпечення виконання законів у межах свої предметної і територіальної юрисдикції). При цьому, прослуховування телефонів та інших перемовин може проводитись і без судового ордеру, якщо одна зі сторін, надала на це письмову згоду. Таке прослуховування має назву «консенсуального». Про цей вид оперативного прослуховування вже зазначалося при аналізі роботи В.І. Школьнікова. Суб'єктами такого прослуховування можуть бути: громадянин, який надав згоду на надання негласної допомоги правоохоронним органам, поліцейський інформатор або співробітник поліції, впроваджений (залучений) в злочинне середовище. Відтак, В.О. Романов вважає, що такий досвід, а саме консенсуальний дозвіл, у виключних випадках (до 48 годин) необхідно впровадити в діяльність вітчизняних правоохоронних органів, при цьому внести зміни до діючого КПК України [10, с.102–107].

Цікавим і корисним для використання в Україні є, на наш погляд, досвід запобігання злочинності в Японії. Унікальність системи запобігання злочинності в цій державі, як зазначають М.О. Свірін та М.М. Давидова, полягає в тому,

що вся поліцейська діяльність базується на науковій основі. У НДІ поліції Японії проводяться дослідження щодо запобігання злочинам, вивчення психологічних аспектів злочинної особистості, аналізу криміногенної ситуації тощо.

У Японії існують чотири системи запобігання злочинності:

- в широкому сенсі (охоплює майже всі сфери соціального життя);
- у вузькому сенсі (сукупність специфічних цілеспрямованих державних заходів);
- контроль на державному і муніципальному рівнях й неформальний контроль;
- раннє запобігання та запобігання повторної злочинності.

Для запобігання первинній злочинності в Японії, зокрема, виявляються і піддаються індивідуальному виховному впливу важкі підлітки в школі; здійснюється широка пропаганда законослухняності, поліцією, школою, громадськими організаціями; вживаються заходи для усунення умов вчинення злочинів. Головний фактор ефективності контролю над злочинністю в Японії – це інтенсивна виховна робота. Держава і суспільство, спираючись на національні традиції, виховують законослухняних громадян, схильних ставити свою працю і добробут у жорстку взаємозалежність [11, с.118].

Відмітимо, що в теперішній час підрозділи ювенальної превенції УПД ГУНП співпрацюють з різними громадськими організаціями у різних напрямках діяльності, в тому числі із закладами освіти. Як правило, працівники поліції під час зустрічей зі школярами, вчителями та батьками надають соціальну, психологічну, юридичну допомогу неповнолітнім, особам з потенційно ризикованою моделлю поведінки (ризика кримінальної поведінки, споживання наркотиків, секторгівлі, інфікування ВІЛ, туберкульозом, інфекціями, які передаються статевим шляхом), у віці 14–18 років. Крім того, проводять тренінги: «Методики та техніки роботи з клієнтами», «Дерево життя», «Карта ресурсів», «Чудове питання», «Школа оцінок» та «Сімейна групова конференція» з питань роботи з неповнолітніми, які опинились у складних життєвих обставинах та перебувають на обліках у підрозділах ювенальної превенції. Крім того, останнім часом, запозичивши зарубіжний досвід, в закладах освіти почали вводити посаду шкільного офіцера поліції [12].

Продовжуючи вивчати досвід зарубіжних країн у сфері протидії злочинності неповнолітніх, Г.В. Дідківська наводить, як приклад, досвід

Швейцарії, де вдало поєднують різні соціальні інститути, їх антикриміногенні і профілактичні функції. «Швейцарія стала своєрідним острівцем безпеки у бурхливому морі стрімко зростаючої європейської підліткової злочинності», зазначає дослідниця [13]. Дослідження західних кримінологів довели, що причинами, які перешкоджають зростанню злочинності неповнолітніх у цій країні, є: повільний процес урбанізації; низька мобільність населення, домінування корінних жителів із (тих, у кого кілька поколінь прожили в одному місці) із сталими традиціями поведінки й соціального контролю; в цій країні має місце високий рівень правосвідомості; поліція є децентралізованою й зорієнтована на інтереси громадян; суди обирають підліткам переважно альтернативні до позбавлення волі види покарань; заміжні жінки найменше в Європі зайняті професійною діяльністю, що дозволяє приділяти увагу дітям; шкільне виховання виключає вседозволеність, містить багато заборон; у країні дуже низький рівень безробіття серед молоді; сімейне виховання має яскраво виражений патріархальний характер [13, с.123–126].

Слушною також є думка О.С. Юніна, який запропонував двокомпонентну класифікацію країн, в яких по-різному оцінюється вплив реалізації поліцейської (правоохоронної) функції в межах розвитку поліцейських підрозділів: країни з розвинутою поліцейською функцією та країни з обмеженою правоохоронною функцією. Під країнами з розвинутою поліцейською функцією слід розуміти країни, які мають в основі свого розвитку стабільний громадський порядок, встановлений демократичними нормами, правовий порядок, а також дієву систему органів, що здійснюють правоохоронну діяльність. Країни з обмеженою правоохоронною функцією – це функція держави щодо захисту прав і законних інтересів громадян, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, але тільки в інтересах держави, що саме по собі обмежує дотримання законності та об'єктивності і діяльності правоохоронних органів при забезпеченні даної функції. В країнах з розвинутою поліцейською функцією передбачається, що встановлення контролю над злочинністю хоча і відноситься до основних напрямів діяльності поліцейських органів, разом з тим є завданням всього суспільства. Через це оцінка ефективності діяльності поліцейських підрозділів здійснюється не на основі даних про стан злочинності, а за підсумками виконання конкретних обов'язків, які на них покладені [14, с.389].

Заслугове на підтримку думка А.М. Клочко, який пропонує створити в Україні спеціальний державний орган, основним завданням якого повинні бути: визначення основних напрямків державної політики у сфері запобігання злочинності; проведення загальнонаціональних досліджень щодо рівня латентної злочинності; аналіз проявів міжнародної та транснаціональної злочинності; координація діяльності державних структур та правоохоронних органів з питань реалізації заходів запобігання злочинності; узагальнення практики протидії злочинності; організація міжнародного співробітництва запобігання злочинності [15, с.133]. Однак, постає питання стосовно того, чи буде ця новостворена організація дієздатною. Обґрунтовуємо це тим, що в теперішній час в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би регулював превентивну діяльність державних органів влади. Відсутні статистичні дані про кількість профілактованих злочинів, а відповідно, і критерії оцінки роботи правоохоронних органів в цьому напрямку.

З огляду на наше дослідження, цікавими є роботи О.В. Манжая, який проаналізував методології кримінальної розвідки в зарубіжних країнах. Так, вчений зазначає, що використання західними правоохоронними органами методології кримінальної (поліцейської) розвідки може допомогти покращити оперативну обстановку в нашій країні, в тому числі і в напрямів превентивної діяльності. Сенс кримінальної розвідки полягає у накопиченні розвідувальної інформації (criminal intelligence), яка відповідним чином аналізується. У результаті формуються висновки, які містять пропозиції щодо подальшого руху кримінального розслідування.

В цілому розвідувальну інформацію прийнято ділити на два види:

– стратегічну (яка стосується довготермінових цілей правоохоронних органів. Вона зазвичай відображає поточні та перспективні тенденції у злочинному середовищі, загрози громадській безпеці та порядку тощо);

– оперативну (забезпечує групу, яка бере участь у розслідуванні, версіями та висновками стосовно будь-яких протизаконних дій. Вона включає в себе припущення та висновки стосовно організованих злочинних угруповань, груп або окремих осіб, втягнених у злочинну діяльність, їх методів, можливостей, вразливих місць тощо, які можуть бути використанні в діяльності правоохоронних органів) [16, с.165].

Зазвичай, в теперішній час розвідувальну інформацію накопичують і використовують у

своєї діяльності підрозділи Департаменту кримінальної розвідки НПУ. Однак, коли необхідно застосувати дану інформацію з метою протидії та розкритті вбивству, її використання може допомогти та значно пришвидшити розкриття даного виду злочину.

На монографічному рівні питанню протидії організованій злочинності в європейських країнах присвятила свою роботу О.Ю. Шостко. Вона приділила особливу увагу розгляду найефективніших заходів протидії організованій злочинності у різних державах Європи, рекомендаціям щодо впровадження позитивного закордонного досвіду в законодавство України та в практичну діяльність українських суб'єктів протидії злочинності. Дослідниця зазначає, що Україна зробила певні кроки на шляху адаптації свого законодавства до міжнародно-правових актів, хоча цей процес, на її думку, проходить досить повільно і стосується далеко не всіх норм [17, с.95]. Крім того, у своїй діяльності у сфері протидії злочинності країни Європи використовують багатогалузевий підхід, який ґрунтується на трьох взаємопов'язаних принципах: упровадженні європейських стандартів, оцінці законодавства європейських країн на предмет відповідності цим стандартам і реалізації програм технічної співпраці з окремими країнами або групами країн. Так, О.Ю. Шостко визначила, що «в європейських країнах упроваджується комплексний (інтеграційний) підхід, що поєднує запобіжні і репресивні заходи. Саме вони охоплюються терміном «протидія». Поняття, яке охоплює діяльність спрямовану на мінімізацію протиріч і чинників, які породжують або сприяють злочинності, на скорочення окремих видів злочинів шляхом недопущення їх вчинення на різних стадіях злочинної поведінки (заходи запобігання злочинності), а також адекватні заходи реагування на вже скоєнні злочини (репресивний підхід)» [17, с.163].

Аналізуючи зарубіжний досвід у сфері попередження злочинності, К.В. Степаненко запропонував застосувати в діяльності Національної поліції України такі заходи:

1) створення Типової моделі боротьби зі злочинністю на рівні регіону, яка буде включати в себе як загально методологічні питання, так і перелік необхідних заходів, класифікованих у розділи і підрозділи за окремими напрямками попереджувальної діяльності поліції;

2) створення на рівні обласних управлінь національної поліції координаційного органу (ради) з попередження злочинності. На нього

повинні покладатися функції з розробки політики в області попередження регіональної злочинності; планування діяльності у даній області; інформування населення з питань профілактики злочинів тощо;

3) прийняття короткострокових регіональних програм (від року до двох) з попередження злочинності. У цій програмі повинні бути відображені цілі, характер, засоби, методи та загальна спрямованість діяльності по попередженню злочинності на регіональному рівні. Також має бути закріплена система заходів у даній області, вказані основні рівні та напрями діяльності в галузі попередження злочинності [18, с.241].

На наш погляд, головним чинником створення такого органу, як пропонує К.В. Степаненко, є його працездатність та повсякденна ефективність. Вважаємо, що головним критерієм оцінки роботи цього координаційного органу (ради) потрібно встановити кількість профілактованих злочинів, особливу увагу приділивши профілактиці злочинності неповнолітніх.

Підсумовуючи, зазначимо наступне:

1. Превентивна діяльність правоохоронних органів та інших органів влади України дещо ізольована від суспільства й часто не в змозі контролювати розвиток кримінальної ситуації в країні. Натомість, у більшості розвинутих країн запобі-

гання злочинності є частиною загальнодержавних програм соціального та економічного розвитку.

2. Пропонуємо прийняти пакет підзаконних правових актів, адже Закон України «Про Національну поліцію» не в змозі врегулювати всі питання організації і функціонування поліцейського відомства, зокрема в частині оперативно-розшукової протидії вбивствам.

3. В Україні неефективно використовується міжнародний досвід організації правоохоронної діяльності, насамперед розвинених держав Європи з дуже низьким та низьким рівнем умисних вбивств, а саме: Австрії, Норвегії, Іспанії, Німеччини, Швейцарії, Швеції, Чехії, Ізраїлю та ін.

4. Важливим елементом реформування правоохоронної системи України є участь у конвенціях Ради Європи, які встановлюють спільні стандарти для європейських країн. Однак, навіть після ратифікації Верховною Радою України цих конвенцій, рекомендацій та резолюцій, багато положень цих документів в нашій державі не виконуються, не вносяться зміни в чинне законодавство. Вважаємо, що однією з основних проблем є саме неузгодженість соціальної культури громадян України із соціальною культурою розвинених країн світу. Недостатньо привести законодавство України до стандартів ЄС, без європеїзації всіх сфер життя українців, ці доктрини – недієздатні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про рішення національної безпеки і оборони України від 06.05.2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015.
2. Статистичні дані Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Охріменко І. М. Компаративістика у дидактичному проектуванні процесу підготовки поліцейських // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2016. С. 66–67.
4. Тимчук О. Л. Окремі кримінологічні аспекти стану умисних вбивств у державах світу // Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 травня 2015 р.). Харків: ХНУВС, 2015. С. 140–141.
5. Середа В. В. Досвід діяльності підрозділів поліції держави Ізраїль у налагодженій взаємодії з громадськістю // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2016. С. 31–34.
6. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний і міжнародний досвід: монографія / під ред.: Голіна В. В., Колодяжний М. Г. Х.: Право, 2017. 283 с.
7. Взаємодія міліції та громадськості в Україні (з використанням досвіду діяльності поліції в Великобританії): навч. посіб. / О. М. Бандурка, О. Н. Ярмиш, О. В. Поволоцький та ін. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. 200 с.
8. Шендрік В. В., Лаптії Ю. І. Особливості попередження злочинності неповнолітніх у США, Канаді та Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 114–122.
9. Школьніков В. І. Застосування негласних методів розслідування у кримінальному процесі: зарубіжний досвід. *Часопис Київського університету права НАН України*. 2016. № 4. С. 434–437.
10. Романов В. А. Разрешение на проведение негласных следственных (розыскных) действий, сравнительный анализ с опытом зарубежных стран. *Право и закон*. 2016. № 3 (5). С. 102–107.
11. Свірін М. О., Давидова М. М. Міжнародний досвід у запобіганні злочинності та перспективи його використання в Україні. *Наука і правоохорона*. 2016. № 2 (32). С. 113–121.

12. Шкільний офіцер поліції – хто він? URL: <https://uain.press/articles/shkilnyj-ofitser-politsiyi-hto-vin-foto-460866>.
13. Дідківська Г. В. Кримінологічні теорії зарубіжних країн у боротьбі із злочинністю неповнолітніх. *Підприємство, господарство і право*. 2008. № 8. С. 123–126.
14. Юнін О. С. Зарубіжний досвід організації діяльності підрозділів поліції і можливості його застосування в Україні : монографія. Харків : Панов, 2015. 432 с.
15. Клочко А. М. Досвід зарубіжних країн у сфері боротьби зі злочинністю. *Європейські перспективи*. 2012. № 3. Ч. 2. С. 132–135.
16. Манжай О. В. Аналіз методології кримінальної розвідки в зарубіжних країнах // Діяльність підрозділів карного розшуку щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні в сучасних умовах : матеріал. постійн. діюч. методол. семінару (м. Миколаїв, 3–4 червня 2016 р.). Суми: РВВ ЛДУВС ім. Дідоценка, 2016. С. 164–174.
17. Протидія організованій злочинності в європейських країнах : монографія / О. Ю. Шостко. Х.: Право, 2009. 400 с.
18. Степаненко К. В. Попередження поліцією злочинності на регіональному рівні: зарубіжний досвід та його впровадження в Україні // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17 березня 2016 р.). Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2016. С. 239–241.

REFERENCES

1. *Pro rishennya natsional'noyi bezpeky i obrony Ukrayiny vid 06.05.2015 roku «Pro Stratehiyu natsional'noyi bezpeky Ukrayiny»* [On the decision of the national security and the defense of Ukraine dated 05.06.2015 «On the Strategy of National Security of Ukraine»]. Ukaz Prezydenta Ukrayiny (26.05.2015 No 287/2015). Retrieved from: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015 (in Ukr.).
2. *Statystychni dani Heneral'noyi prokuratury Ukrayiny* [Statistics of the General Prosecutor's Office of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (in Ukr.).
3. Okhrimenko, I. M. (2016). Komparatyvistyka u dydaktychnomu proektuvanni protsesu pidhotovky politseys'kykh [Comparativeism in the didactic design of the police training process]. In: *Svitovyy dosvid pidhotovky kadriv politsiyi ta yoho vprovadzhennya v Ukrayini: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (17.03.2016). Dnipropetrovs'k: Lira LTD (s. 66–67) (in Ukr.).
4. Tymchuk, O. L. (2015). Okremi kryminolohichni aspekty stanu umysnykh vbyvstv u derzhavakh svitu [Separate criminological aspects of intentional murder in the states of the world]. In: *Aktual'ni problemy kryminal'noho prava ta kryminolohiyi u svitli reformuvannya kryminal'noyi yustytsiyi: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (22.05.2015). Kharkiv: KHNUVS (s. 140–141) (in Ukr.).
5. Sereda, V. V. (2016). Dosvid diyal'nosti pidrozdiliv politsiyi derzhavy Izrayil' u nalahodzhenniy vzayemodiyi z hromads'kisty [The experience of the activities of the Israeli State Police units in a well-established interaction with the public]. In: *Svitovyy dosvid pidhotovky kadriv politsiyi ta yoho vprovadzhennya v Ukrayini: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (17.03.2016). Dnipropetrovs'k: Lira LTD (s. 31–34) (in Ukr.).
6. Holina, V. V., & Kolodyazhnyy, M. H. (Eds.). (2017). *Hromads'kist' u zapobihanni i protydiyi zlochynnosti: vitchyznyanyy i mizhnarodnyy dosvid: monohrafiya* [Public in preventing and combating crime: domestic and international experience: monograph]. Kharkiv: Pravo (in Ukr.).
7. Bandurka, O. M., Yarmysh, O. N., & Povolots'kyy, O. V. etc. (2001). *Vzayemodiya militsiyi ta hromads'kosti v Ukrayini (z vykorystanniam dosvidu diyal'nosti politsiyi v Velykobrytaniyi): navch. posib.* [Interaction of the police and the public in Ukraine (using the experience of the police in the UK): Teacher. manual]. Kharkiv: Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav (in Ukr.).
8. Shendryk, V. V., & Laptiy, YU. I. (2012). Osoblyvosti poperedzhennya zlochynnosti nepovnoletnikh u SSHA, Kanadi ta Ukrayini [Features of juvenile delinquency prevention in the United States, Canada and Ukraine]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (1). 114–122 (in Ukr.).
9. Shkol'nikov, V. I. (2016). Zastosuvannya nehlasnykh metodiv rozsliduvannya u kryminal'nomu protsesi: zarubizhnyy dosvid [Application of secret methods of investigation in criminal proceedings: foreign experience]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava NAN Ukrayiny*, (4). 434–437 (in Ukr.).
10. Romanov, V. A. (2016). Razresheniye na provedeniye neglasnykh sledstvennykh (rozysknykh) deystviy, sravnitel'nyy analiz s opytom zarubezhnykh stran [Permission to conduct secret investigative (search) actions, a comparative analysis with the experience of foreign countries]. *Pravo i zakon*, 3(5). 102–107 (in Russ.).
11. Svirin, M. O., & Davydova, M. M. (2016). Mizhnarodnyy dosvid u zapobihanni zlochynnosti ta perspektyvy yoho vykorystannya v Ukrayini [International experience in preventing crime and its prospects in Ukraine]. *Nauka i pravookhorona*, 2(32). 113–121 (in Ukr.).

12. *Shkil'nyy ofitser politsiyi – khto vin?* [School police officer - who is he?]. Retrieved from: <https://uain.press/articles/shkilnyj-ofitser-politsiyi-hto-vin-foto-460866> (in Ukr.).
13. Didkivs'ka, H. V. (2008). Kryminolohichni teorii zarubizhnykh krayin u borot'bi iz zlochynnisty nepovnoletnikh [Criminological theories of foreign countries in the fight against juvenile delinquency]. *Pidpryyemstvo, hospodarstvo i pravo*, (8). 123–126 (in Ukr.).
14. Yunin, O. S. (2015). *Zarubizhnyy dosvid orhanizatsiyi diyal'nosti pidrozdiliv politsiyi i mozhlyvosti yoho zastosuvannya v Ukraini: monohrafiya* [Foreign experience in organizing the activities of police units and the possibilities of its application in Ukraine: a monograph]. Kharkiv: Panov (in Ukr.).
15. Klochko, A. M. (2012). Dosvid zarubizhnykh krayin u sferi borot'by zi zlochynnisty [Experience of foreign countries in the field of crime prevention]. *Yevropeys'ki perspektyvy*, (3). Ch. 2. 132–135 (in Ukr.).
16. Manzhay, O. V. (2016). Analiz metodolohiyi kryminal'noyi rozvidky v zarubizhnykh krayinakh [Analysis of the methodology of criminal intelligence in foreign countries]. In: *Diyal'nist' pidrozdiliv karnoho rozshuku shchodo protydiy zlochynnomu obihu vohnepal'noyi zbroyi v Ukraini v suchasnykh umovakh : mater. postiy. diyuch. metodol. seminaru* (m. Mykolayiv, 3–4 chervnya 2016 r.). Sumy: RVV LDUVS im. Didorenka (s. 164–174) (in Ukr.).
17. Shostko, O. YU. (2009). *Protydiya orhanizovaniy zlochynnosti v yevropeys'kykh krayinakh : monohrafiya* [Counteraction Organized Crime in European Countries: Monograph]. Kharkiv: Pravo (in Ukr.).
18. Stepanenko, K. V. (2016). Poperedzhennya politsiyeyu zlochynnosti na rehional'nomu rivni: zarubizhnyy dosvid ta yoho vprovadzhennya v Ukraini [Police warning of crime at the regional level: foreign experience and its implementation in Ukraine]. In: *Svitovyy dosvid pidhotovky kadriv politsiyi ta yoho vprovadzhennya v Ukraini: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (17 berezhnya 2016 r.). Dnipropetrovs'k: Lira LTD (s. 239–241) (in Ukr.).

Надійшла 16.11.2017

Заворіна О. П. Міжнародний досвід протидії підрозділами Національної поліції вбивствам, які вчиняються неповнолітніми. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 148–156.
URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_23.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1194880>

Констатовано, що в Україні значна частина зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності, насамперед розвинених держав Європи з дуже низьким та низьким рівнем умисних вбивств, використовується неефективно. Важливим елементом реформування правоохоронної системи України є участь у конвенціях Ради Європи, які встановлюють спільні стандарти для європейських країн. Однак, навіть після ратифікації Верховною Радою України цих конвенцій, рекомендацій та резолюцій, багато положень цих документів в нашій державі не виконуються, не вносяться зміни в чинне законодавство. Доведено, що Україні не потрібно копіювати ту чи іншу правоохоронну систему зарубіжних країн, а більш ефективно використовувати власний досвід.

Ключові слова: міжнародний досвід, протидія злочинності, вбивства, неповнолітні

Заворіна Е.П. Международный опыт противодействия подразделениями Национальной полиции убийствам, которые совершаются несовершеннолетними

Констатировано, что в Украине значительная часть зарубежного опыта организации правоохранительной деятельности, прежде всего развитых государств Европы с очень низким и низким уровнем умышленных убийств, используется неэффективно. Важным элементом реформирования правоохранительной системы Украины является участие в конвенциях Совета Европы, устанавливающих общие стандарты для европейских стран. Однако, даже после ратификации Верховной Радой Украины этих конвенций, рекомендаций и резолюций, многие положения этих документов в нашем государстве не выполняются, не вносятся изменения в действующее законодательство. Доказано, что Украине не нужно копировать ту или иную правоохранительную систему зарубежных стран, а более эффективно использовать собственный опыт.

Ключевые слова: международный опыт, противодействие преступности, убийства, несовершеннолетние

Zavorina O.P. International Experience of Countering Units of the National Police with Murders Committed by Minors

The article analyses, studies and generalizes international experience of countering murders committed by minors by national police units. The author states that Ukraine uses ineffectively a significant part of foreign experience in organizing law enforcement activities, first of all developed European countries with a very low and a low level of intentional murders. An important element for reforming the Ukrainian law-enforcement system is to participate in the conventions of European

Council, which establish common standards for European countries. However, even after these conventions, recommendations and resolutions have been ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine, a lot of provisions of these documents in our state are not implemented, as well as there are no changes made in the current legislation. It is proved that Ukraine does not need to copy one or another foreign law enforcement system, it would be more effectively to use its own experience. In addition, it is necessary to involve those elements which will promote an effective work of the domestic law enforcement agencies taking into account historical, economic, social characteristics of crime and psychology features of the inhabitants of our country. We believe that one of the main problems in attracting foreign experience is precisely the inconsistency of the social culture of Ukrainian citizens with the social culture of the developed countries of the world. It is not enough to bring Ukrainian legislation to EU standards, without Europeanization of all the spheres of life of the Ukrainians, these doctrines would be incapable this way. It is determined that Ukraine does not have a clear concept of police staff reforming and training. It is necessary to implement a European approach systematically while maintaining effective domestic practices for the training of modern law enforcement officers using the advanced experience of developed countries of the world.

Key words: *international experience, counteraction to crime, assassinations, minors*